

Pelastusosasto
Erityisasiantuntija Hanna-Mari Talka

4.4.2017

HE 15/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi

Eduskunnan hallintovaliokunta

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi maakuntalaki, laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä sekä erillisenä hallituksen esityksenä 9.3.2017 annetun pelastustoimen järjestämislain yhteinen voimaanpanolaki. Lisäksi esityksessä on maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksen edellyttämät muutokset muuhun lainsäädäntöön.

Esityksen mukaan Suomeen muodostetaan 18 maakuntaa. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettavalla lailla siirrettäisiin kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu perustettaville maakunnille.

Sisäministeriön lausunto

Sisäministeriön edustajat ovat osallistuneet keskeisimpien valmisteluryhmien työhön. Yhteistyössä valtiovarainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön kanssa valmisteltu esitys vastaa kokonaisuutena sisäministeriön näkemyksiä. Hallituksen 9.3.2017 esityksessä laiksi pelastustoimen järjestämisestä ehdotetaan, että pelastustoimi järjestettäisiin 18 maakunnassa. Pelastustoimi järjestettäisiin näin ollen yhdenmukaisella aluejaolla sosiaali- ja terveystoimen kanssa.

Pelastustoimen henkilöstön siirtoa koskevat samat sääntelyt kuin muuta Manner-Suomen kuntien ja kuntayhtymien maakunnille siirtyvien tehtävien henkilöstöä. Näin ollen henkilöstö siirtyy maakuntien palvelukseen vanhoina työntekijöinä liikkeenluovutusperiaatteiden mukaisesti.

Pelastustoimi on tällä hetkellä järjestetty kunnissa 22 aluepelastuslaitoksen toimesta. Aluepelastuslaitosten rajat noudattavat pääsääntöisesti suunniteltuja maakuntarajoja, Uudenmaan ja Pohjois-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntia lukuun ottamatta. Uudenmaan maakunnassa yhdistyy neljä alueen pelastuslaitosta: Helsinki, Keski-Uusimaa, Länsi-Uusimaa ja Itä-Uusimaa, jolloin pelastuslaitoksesta syntyy valtakunnan suurin (yhteensä 1800 henkilöä). Pohjois-Pohjanmaan maakunnassa yhdistyvät Oulu-Koillismaan (450 henkilöä) sekä Jokilaaksojen (200 henkilöä) pelastuslaitokset. Pohjanmaan pelastuslaitoksen alueelle siirtyy kolme kuntaa Keski-Pohjanmaalta.

Pelastustoimessa maakuntauudistus ei tarkoita suuria organisatorisia tai palveluiden järjestämistavan muutoksia. Pelastustoimen, kuten ensihoidonkin, palvelut ovat lähipalveluita, eikä operatiivista toimintaa ole mahdollista keskittää riskien ulottumattomiin. Pelastustoimen johto- ja tilannekeskusten tarkastelulla voi olla vaikutuksia pelastuslaitosten operatiivisen johdon tehtävien sisältöön. Maakuntalaki antaa myös mahdollisuuden tuottaa palveluita yhteistyössä muiden maakuntien kanssa, joten asiantuntijatehtävistä voi löytyä osa-alueita, joita tehdään jatkossa laajemmalti kuin vain oman pelastuslaitoksen alueella.

Pelastuslaitosten ilmoitusten perusteella niillä oli vuonna 2015 yhteensä noin 7000 päätoimista henkilöä, joista hallinto- ja tukipalveluissa sekä turvallisuuspalveluissa työskentelee noin 700 henkilöä, pelastustoiminnassa noin 4500 henkilöä ja ensihoitotehtävissä noin 1 700 henkilöä. Ensihoitotehtävissä työskentelevistä on 1500 terveydenhuollon ammattilaista (terveydenhuoltoalan tutkinto), joista 400:llä on myös pelastajan tutkinto. Sopimuspalokuntien sopimuksilla osallistuu pelastustoimintaan yli 15 000 henkilöä. Hallinto- ja tukipalveluissa työskentelevien tehtävät ovat pääosin maakunnissa pelastuslaitoksiin jääviä tehtäviä. Voimaanpanolain mukaisesti perustettavien palvelukeskusten tuottamat palvelut hankitaan pelastuslaitoksiin tälläkin hetkellä jo joko isäntäkunnalta tai ulkoistettuna palveluna.

Pelastustoimen henkilöstö on pääosin viranhaltijoita ja käyttävät tehtävissään julkista valtaa (kuten pääsy kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin tai omaisuuteen kohdistuvat toimenpiteet). Hallinnollinen henkilöstö ja päätoimiset ensihoidon työntekijät ovat osassa laitoksia työsuhteisia. Muuhun maakuntaan siirtyvään henkilöstöön nähden on pelastuslaitoksilla henkilöstöhallinnollisia erityispiirteitä, joita ovat muun muassa operatiivisen henkilöstön poikkeusluvan alaiset työaikamallit ja sekä muutamassa pelastuslaitoksessa käytössä oleva kokonaispalkkaus. Kokonaispalkka pelastustoimessa tarkoittaa kuukausipalkkausta, jossa tehtävään sisältyvät työaikakorvaukset (ilta, yö, pyhät) korvataan kiinteänä prosenttiperusteisena (40 - 42 %) palkanosana.

Hallitusohjelmaan sisältyi linjaus, jonka mukaan pelastusalan kustannustehokkuutta ja urapolkuja kehitetään uudistamalla koulutusjärjestelmää. Sisäministeriö on juuri käynnistänyt pelastusalan koulutuksen kehittämishankeen, jonka tavoitteena on, että mahdollisimman monella pelastajalla/palomiehellä tulisi olla laaja pätevyys ainakin perustason ensihoitotoimintaan. Tavoitteena on täydentää koulutusjärjestelmää siten, että pelastajatutkinnon ohella tai siihen liittyen pelastajat saisivat terveydenhuollon ammattihenkilön statuksen (ensihoito) sekä tarjota mahdollisimman monelle pelastustoimen miehistötehtävissä jo toimivalle mahdollisuuden täydentää osaamistaan ja pätevyyttään terveydenhuollon ammattihenkilöksi.